VERDEDIGING VAN JAVA.

(Fragmenten uit Brieven.)

door

Th. W. SCHRÖDER.

BATAVIA,
OGILVIE & Co.

1871.

LEMBAGA KEBUDAJAAN
INDONESIA

VI-75

16 Hal

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

VI--75

VERDEDIGING VAN JAVA.

(Fragmenten uit Brieven.)

door

Th. W. SCHRÖDER.

BATAVIA,
OGILVIE & Co.

1871.

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.
BAT. GENOOTSCHAP VAN KENW.

PERPUSTAKAAN NASIONAL R.I.
Tanggal : 30-06-2010
Nomor Induk : 607
BIB - ID : 7977460
ITEM - ID : 212111786
Asal : Museum Pusat

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

VERDEDIGING VAN JAVA.

(Fragmenten uit brieven.) (1)

I.

Batavia, 20 April 1869.

Waarde Kameraad!

Geruimen tijd heb ik u laten wachten, alvorens aan uw verzoek, om u met mijne *latere ideën* over eene verdediging van Java en onze verdere bezittingen bekend te maken, te voldoen; en, alhoewel mij weinig tijd overschiet, wil ik er toch een begin mede maken.

Sedert het tijdstip 1864—1866, dat ik u mijne vroegere ideën over eene verdediging van Java liet lezen, en nu, is er al heel wat water door de Kalie-mâs geloopen; het water van *toen* en het water van *heden* bevatten nog steeds dezelfde hoofdbestanddeelen, d. i. het heeft in dien tijd weinig verandering ondergaan.

Ditzelfde kan men echter van de legers sedert dat tijdstip en thans, wat de bewapening, — en van de vloten wat de materialen voor den bouw van schepen en hunne bestemming betreft, niet zeggen; en ofschoon het voor de legers,

(1) Het origineel manuscript, waarvan deze brieven uittreksels zijn, is den 20 Junij 1870 met de mail naar Nederland verzonden, om door tusschenkomst van Z. E. den minister van Koloniën, Z. M. den Koning te worden aangeboden, en is 2 September 1870 te 's Hage aangekomen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

wat een veldslag of belegering eener vesting aangaat, nog niet proefondervindelijk bewezen is, welk eene beslissing die verbeterde bewapening op den uitslag van een veldslag of de belegering eener vesting zullen uitoefenen, moet men toch erkennen, dat de bewapening eene verbazende schrede is vooruit gegaan.

Wel haalt men uit den Duitsch-Deenschen oorlog een voorbeeld aan, dat 60 man met Zündnadel-geweren gewapende Pruissische infanterie een met gewone geweren bewapend Deensch bataillon ter sterkte van ± 300 man niet alleen tot staan bragten, maar zelfs door hun moorddadig vuur op de vlucht dreven, toen het was afgezonden om hen te verdrijven; wel schrijven velen de overwinning der Pruissen op de Oostenrijkers in den veldslag bij Sadowa aan het Zündnadel-geweer toe (anderen doen zulks aan de strategische fouten door de Oostenrijkers begaan), doch hieruit blijkt voor ons voor het oogenblik niets anders, dan het overwicht van het Zündnadel of achterlaadgeweer boven het gewone geweer.

Tengevolge nu van dat overwicht, hetwelk zoo beslissend is bewezen, worden of zijn reeds alle legers in Europa van achterlaad-geweren voorzien; en is men het in het algemeen er over eens, dat de noodzakelijkheid vordert, om ook ons Oost-Indisch leger in de voorregten eener verbeterde bewapening te doen deelen.

Gaat men nu den indruk na, welken de nieuwe wapening der legers in de beschaafde landen te weeg bragt, dan is deze niet gunstig, en velen zien er dan ook niets anders in, als een gemakkelijker en meer beslissend middel, om kleine staten te annexeren.

Wij voor ons nemen dat zoo maar niet aan en, laat men voor een oogenblik de direkt militaire beschouwingen ter zijde, beweegt men zich meer op staatkundig gebied, dan meenen wij integendeel een verschijnsel te zien, dat zeer gewigtig mag genoemd worden, namelijk dit: dat kleine rijke staten, zooals Nederland, door die verbeterde wape-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

ning en de verandering in het materiaal voor den bouw en de daardoor veranderde bestemming der oorlogschepen, in vergelijking van vroeger eene meer beduidende bestemming in de rij der staten zullen innemen.

II.

Batavia, 25 December 1869.

Raadpleegt men de geschiedenis van vroegere eeuwen, dan ontwaart men dat Holland geen *nationaal* leger had; het leger bestond uit huurlingen, meestal in den vreemde aangeworven, die men betaalde, als men ze noodig had, en afdankte wanneer het gevaar geweken was. Werd eene vesting of stad belegerd, dan moest de burgerij in de verdediging behulpzaam zijn en deze bewees dan veelal de *uitstekendste diensten*.

Bij de verdediging van Holland stelden de Staten zich, eensdeels door de gedragingen der huurlingen, anderdeels door de kosten, welke deze veroorzaakten, dan ook slechts ongeveer de volgende vraag:

„Welke zal de minst totale legermagt zijn, die men tot verdediging des lands behoeft."

Bij de beantwoording dezer vraag liepen de gevoelens tusschen de Prinsen van Oranje en de Staten zeer uit elkander, en zelden zag men, dat de Staten het door de voor Holland alles opofferende Prinsen voorgestelde grif aannamen; altijd werd er van hunne zijde beknibbeld, en, stemde men al eens met de numerieke sterkte in, dan bleven de Staten bij de uitvoering toch in gebreke het beloofde te geven. Hierdoor kwam het leger, doordat wij *geen nationaal leger hadden*, niettegenstaande de vele goede bemoeijingen der Prinsen van Oranje tot een verval en toestand, waarvan menigmaal de treurige gevolgen zijn en nog worden ondervonden.

Langzamerhand kwam in de wijze van het leger voltallig te houden wel eenige verandering, vooral in het jaar

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

1816, doch eerst na de afdanking der regimenten Zwitsers in de jaren 1828—1829, kan men zeggen, dat men een geheel nationaal leger had.

Het kwaad, dat eeuwen telde, had echter te diep wortel geschoten, dan dat men met één pennestreek de bevolking van Nederland in eene met krijgsdienst ingenomen bevolking kon veranderen.

Die tegen-ingenomenheid in alles, wat het leger betreft, is vooral sedert 1830 veel verminderd, doch nog niet in die mate, dat zij het kwaad vroeger gesticht, voor Nederland of voor zijn bezittingen geheel heeft weggenomen, en het zal dan eerst ophouden te bestaan, wanneer men breekt met de verdediging van Nederland, d. i. de sterkte van het leger en schutterij, *bij de wet te bepalen*. Het is aannemelijk, dat men in tijd van vrede de numerieke sterkte van het *onder de wapenen* zijnde leger bij de wet bepaalt, maar de oorlog stoort zich niet aan eene wet op de militie of schutterij; en een land als Nederland is dan, *maar ook alleen in dat geval*, niet alleen *verdedigbaar*, maar zelfs *onoverwinbaar*, wanneer men daarvan kan zeggen: *„Het Nederlandsche leger is niets anders dan het volk in de wapens, met den Koning aan het hoofd."* De slechte werking van het bestaande stelsel voor het Indische leger blijkt vooral daaruit, dat het voor Nederland eene onmogelijkheid is om het kleine getal Nederlanders, dat het behoeft, te leveren (1); en men hun te kort door vreemde Europeanen moet aanvullen. Die toestand brengt, in verband met de inlandsche elementen, welke eene zeer groote plaats in het leger innemen, een alles behalve voordeeligen faktor in de formule: *verdediging van Java*.

Over de verdediging van Java werkt men thans 40 jaren, en nog schijnt men tot geen resultaat gekomen te zijn. De reden daarvan is, dat velen eene verdediging van Java willen gronden op hetgeen men er *heeft*, en niet op het

(1) Jaarlijks één man op de 2000 zielen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

geen wij voor eene krachtige verdediging *behoeven* en *geven kunnen*.

Het stelsel van verdediging van den generaal-majoor Van der Wijck is het beste, dat Indië ooit gehad heeft; aan dat stelsel ontbraken stoom-kommunikatiën te land, maar op dat tijdstip kon men moeijelijk aan spoorwegen voor Java gedacht hebben.

Van dat stelsel is echter al veel afgenomen, en, zouden sommigen hun wil krijgen, dan zou er nog juist *zooveel afgenomen* of *gesloopt* worden, tot dat men er, om zoo te zeggen, *niets van overhield*. De werken, welke men er voor in de plaats wil stellen, zullen millioenen kosten, en, na het verwerken van die millioenen schats, en het verbruiken van de werkkrachten der bevolking, zal men nog *niets anders* verkregen hebben tegen de degelijke werken, welke er thans bestaan, dan eene utopie; en zal het niet alleen mogelijk, maar zelfs zeker zijn, dat men, na verloop van een 10, 15 of 30tal jaren, terugwenscht hetgeen men thans van plan is af te breken.

Vele juichen het geschrijf over den afbraak der vestingen enz., toe, en dezen gaan vermoedelijk van het ideé uit, wanneer geen andere drijfveeren in het spel zijn, dat tegen de verbeterde wapening der legers eene vesting niet alleen niet bestand, maar zelfs onnut is; dit gevoelen zou een axioma zijn, indien de onhoudbaarheid der vestingen proefondervindelijk bewezen ware en de legers alléén het uitsluitend regt erlangden om van die verbeterde bewapening gebruik te maken. Zulks is echter geenszins het geval, en de vestingen genieten *in volle mate* dat voorregt.

Om dit duidelijker te maken zouden wij in korte trekken eene belegering moeten volgen, en daarbij op den voorgrond stellen, dat al onze vestingen en versterkingen, welke bestemd zijn tegen eenen buitenlandschen vijand, de wallen, enz. zoo veel mogelijk van aarde en de dikte der borstweringen in evenredigheid gebragt zijn met het indringen der tegenwoordig gebruikt wordende projectielen; doch

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

dit ligt buiten ons bestek en ten overvloede zijt gij er nauwkeurig mede bekend: alleen wil ik bij de laatste periode — de bestorming eener vesting — een oogenblik stilstaan.

Neem aan, dat de belegeraar in de saillant van een bastion heeft bres geschoten, dat de naast liggende ravelijnen genomen zijn, en het vuur der belegerden zoo goed als tot zwijgen gebragt is, dat tevens de bres, niettegenstaande alle tegenweer, praktikabel is, dan mag men spoedig de bestorming verwachten. In vroeger tijd maakte men in zulk een geval in de keel van het bastion een gebastioneerd front of ander werk, zoodat de aanvaller na het overwinnen van alle hem in den weg gelegde chikane middelen, op het oogenblik dat hij zich van de overwinning zeker waande, nieuwe hindernissen ontmoette, welke in verband met den moed des verdedigers, veelal oorzaak waren, dat de bestorming werd afgeslagen, hoe onstuimig die ook werd ondernomen. De verdediger kon echter, omdat de beperkte ruimte in de bastions zulks niet toelaat, bij deze handeling zelden op meer dan op de vuurwerking van twee bataillons rekenen. Wanneer nu onder de vroegere omstandigheden eene belegering en bestorming eener vesting met vele, bijna onoverkomelijke bezwaren gepaard ging; wanneer men nagaat, dat de afstanden en voorloopige werkzaamheden meer dan verdriedubbeld zijn, dat het vuur oneindig krachtiger kan zijn, dat bij de bestorming die twee bataillons het vuur kunnen afgeven van acht vroegere, dat de artillerie op het oogenblik der bestorming ligt een paar 6 of 12 ponders geplaatst heeft op die punten, welke gezigt op den aanval hebben, — dan zal het duidelijk worden, dat het met goed succes belegeren eener vesting, die energiek verdedigd wordt, waar de aanvaller bijna nooit — enkele stukken uitgezonderd — over zwaarder geschut zal kunnen beschikken dan 4, 6 en 8 ponders en in verband met het doodend tropisch klimaat tot de onmogelijkheden zal behooren.

Vestingen zijn en blijven bij de verdediging van een land

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

eene ware behoefte; men kan er belangrijke diensten van hebben. Zij moeten echter niet tot blijvende schuilplaatsen strekken van legers of gedeelten van legers.

De nieuwe bewapening zal voor vestingen ook nog dat voordeel aanbrengen, dat de vijandelijke legers in grooter kringen ze zullen moeten omtrekken of insluiten, — voor den aanvaller een wezenlijk bezwaar, — en dat de bezettingen daardoor meer vrijheid van handelen behouden, welke voordeelen vooral in Indië van groot belang zijn.

Is nu de infanterie met achterladers gewapend, de artillerie van getrokken geschut voorzien, dan is het leger tegenover een inlandschen vijand verdriedubbeld, en daardoor onze magt beter gevestigd; tegen eenen buitenlandschen vijand, die van dezelfde of soortgelijke wapens is voorzien, is zulks het geval niet; daarom blijven wij bij eene verdediging van Java te land, en als men er van afziet om onze overige bezittingen op dezelfde krachtdadige wijze te verdedigen, gelijk men Java denkt te doen, aandringen op de spoorwegen, voorgesteld door Stieltjes en Van der Banck, en op de sterkte in mijne vroegere ideën aangegeven.

III.

Batavia, 19 Februarij 1871.

Wij hebben gezien, dat het nationaal element in het leger op verre na niet voldoende vertegenwoordigd wordt; dat de lust om soldaat te worden nog niet diep genoeg in het Nederlandsche volk is ingedrongen om in de bestaande behoefte aan het Europesche element in het leger te voorzien, en dat wij daardoor genoodzaakt worden vreemde Europesche elementen in het leger op te nemen. Was het nu, dat dit zich bepaalde tot jongelingen uit de fatsoenlijke burgerklasse en hen, die op eervolle wijze de dienst van hun vaderland verlaten hebben, dan zou hier geen bezwaar tegen zijn, want dezen zullen den eed, aan den lande en hun vaandel gedaan, houden; doch men gaat verder. Het gebeurde te Ceylon in 1795 is geheel

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

vergeten en de aanneming van vreemdelingen strekt zich te dikwijls uit tot deserteurs en ander uitvaagsel der verschillende Europesche legers; van welken maatregel, hoe ook door de noodzakelijkheid geboden, wij, wel is waar, niet bij het uitbreken van inlandsche onlusten, maar zeer zeker, even als vroeger, de wrange vruchten zullen plukken, wanneer er een aanval van buiten plaats heeft.

Brengen wij, nu wij op deze hoogte gekomen zijn, onze aandacht van het leger op onze *marine* over, dan vinden wij daar dat kwaad niet. Het Nederlandsche volk was, zoo al niet van de vroegste tijden af aan, toch zeker in de vóórlaatste vier eeuwen, meer met de zee- dan met de landdienst ingenomen, en daardoor werd het mogelijk ten allen tijde onze marine geheel uit het nationaal element zamen te stellen.

De omstandigheid nu, dat de manschap der marine geheel uit landskinderen kan worden voltallig gehouden, is zeker een niet onbeduidende faktor in het voordeel der marine en wel zoodanig, dat, als nog andere omstandigheden gunstiger worden, het in het welbegrepen belang van Nederland is, de verdediging van Java en overige bezittingen tegen een aanval van buiten geheel aan zijne marine toe te vertrouwen.

Wij zullen trachten aan te toonen, dat voor de marine werkelijk nog vele degelijke omstandigheden gunstiger zijn geworden, en men niet spoedig genoeg er toe kan overgaan, — altoos als de verdediging onzer bezittingen en het wegnemen der kwaal, welke zoo vele werkkrachten der bevolking verbruikt, ernstig gemeend is — om de verdediging onzer bezittingen aan onze marine op te dragen.

In mijn eersten brief zeide ik, dat „kleine rijke staten in vergelijking van vroeger, door de verbeterde bewapening en de verandering in het materiaal voor den bouw en de daardoor veranderde bestemming der oorlogschepen, eene meer beduidende bestemming in de rij der staten zullen innemen"; dit nu moet ik een weinig nader toelichten.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Brengt men den rijkdom en de vaderlandsliefde van het Nederlandsche volk, ieder op zich zelf, tot één volume, dan staat Nederland, hoe klein anders ook van grondgebied en talrijkheid der bevolking, zeker op dezelfde lijn met de grootste mogendheid; door dien rijkdom of magt van geld is Nederland dan ook in staat zich eene vloot van honderden linieschepen te doen bouwen, maar het bouwen van schepen op zich zelf is echter niet genoeg om een vijandelijken aanval afteslaan; men moet ook de manschap hebben om die gebouwde schepen met vrucht tegen den vijand te kunnen aanvoeren, en hoe groot nu de vaderlandsliefde ook moge zijn, ontbreekt ons toch die manschap, niet om een met de bevolking evenredig, maar om een beduidend grooter, dus gelijk getal van schepen als eene groote zeemogendheid van manschap te voorzien. Al had men nu onder deze omstandigheid al een overmagt in schepen, zoo zou ons zulks niets baten, en voor de verdediging van Nederland en zijne bezittingen zou het 't zelfde zijn, of men die overmagt in schepen *niet had*.

Hierin is echter, nu men ijzeren ramtoren-schepen bouwt, eene groote verandering ten voordeele van Nederland gekomen, namelijk deze: daar een linieschip in vergelijking met een ramtorenschip een zeer groot getal manschap noodig heeft, en wel ten naastenbij in de verhouding van 7 tot 1, en, niettegenstaande dit, een ramtorenschip bij de verdediging toch oneindig beter diensten bewijst dan een linieschip, zoo kan het rijke Nederland, in verhouding tot grootere maar minder rijke staten, een zeer groot aantal van die ramtorenschepen doen bouwen, en door de omstandigheid, dat die schepen slechts een klein getal manschap behoeven, ze alle met vrucht tot de verdediging gebruiken. — Hierin ligt nu het bewijs, dat eene kleine rijke staat veel beduidender in de oogen zijner naburen is geworden.

Hiervan uitgaande en van de omstandigheid, dat men in 40 jaren nog geen goed geschikt vast stelsel van ver-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

dediging voor Java heeft kunnen vinden, en men vooral in den laatsten tijd, wat de verdediging betreft, van kwaad tot erger gaat, dat het zoowel de wensch van onzen geëerbiedigden Koning als van Nederland zelf moet zijn, dat dat afbreken en opbouwen eindelijk een einde neme en men voor onze O. I. bezittingen een stelsel van verdediging hebbe, dat op de beste en krachtdadigste wijze werkt, niet zooveel de werkkrachten der bevolking verslindt en millioenen schats kost, zoo willem wij hierop eene verdediging gronden en vertrouwen, dat dat stelsel niet alleen het goedkoopste zal zijn, men als het ware geen gebruik meer van de werkkrachten der inlandsche bevolking behoeft te maken, maar wat het meeste gewigt in de schaal legt, dat dat stelsel niet alleen en uitsluitend *Java*, maar *al onze bezittingen tegen elken buitenlandschen vijand* op de krachtdadigste en voor ons eervolle wijze met het gunstigst gevolg zal beschermen en verdedigen.

Tot die verdediging nemen wij *ramtorenschepen* aan, en het komt ons voor, dat voor eene krachtige verdediging van onze O. I. bezittingen *twintig* van die schepen vereischt worden; dit getal mag meer, doch mijns inziens *in geen geval minder worden;* want eene zaak van zooveel belang als onze bezittingen verdedigt men *goed* of *in het geheel niet;* welk laatste geval steeds zou te prijzen zijn boven eene zwakke of slechte verdediging, daar door zulk eene verdediging de *natie* zich niet alleen met schande overlaadt, maar menschenlevens en geld bovendien nutteloos verspild worden.

Of dit nu, als ons stelsel of de hoofdtrek er van mogt worden in overweging genomen, ook invloed zal uitoefenen op het getal oorlogschepen, dat zich reeds in Indië bevindt, zou voor het oogenblik moeijelijk te bepalen zijn. Daarvoor zou eerst de volgende vraag moeten worden opgelost: *„zijn de ramtorenschepen, wat het logies betreft, wel geschikt voor dit klimaat?"* welke vraag door mij, omdat ik te weinig met die schepen, wat het punt logies betreft, bekend ben, in meer ontkennenden zin moet beantwoord

PERPUSTAKAAN NASIONAL
PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.

worden, en daarom is mijn gevoelen, dat, alvorens dit is uitgemaakt, op geen vermindering, tenzij het tegenovergestelde al dadelijk ten duidelijkste blijkt, mag gerekend worden. Overigens komt het mij voor, dat zelfs de ongunstigste beoordeeling, of de ramtorenschepen in dit tropisch klimaat een geschikt logies aanbieden, indien al het overige tot eene krachtige verdediging voldoet, van zeer ondergeschikten aard is. Want al hoewel die schepen zich dan slechts tot de striktste verdediging van onze bezittingen tegen een buitenlandschen vijand moeten bepalen, zoo ligt daarin niet opgesloten, dat zij onzen vijand niet zullen opzoeken en vernielen, daar in geval van oorlog zich elk officier en matroos gaarne eenige onaangename dagen getroost, vooral als zij bedenken en dit levendig gehouden wordt, welk eene grootsche taak hun is opgedragen en dat de nationale eer er mede gemoeid is. Bovendien is het ook niet noodzakelijk, dat het état-major en de equipage, wanneer geen vijand te verwachten is, steeds verblijf aan boord houden.

Wordt het logies gunstig beoordeeld, dan kan het wel mogelijk zijn, dat het invloed uitoefent op het getal oorlogschepen, dat nu reeds in Indië is, in welk geval die bezuiniging bijdraagt tot de gevorderde sommen voor het nieuwe stelsel.

Om nu den Staat zoo weinig mogelijk kosten te doen maken, zonder dat daaronder de verdediging lijdt, gelooven wij, dat het het best zoude zijn die ramtorenvloot te Soerabaya, — ofschoon vele andere plaatsen even goed kunnen zijn, — te doen ankeren. Het état-major en de equipage kunnen dan aan den wal logeren, kan de dienst van het garnizoen overnemen, waardoor het geheele garnizoen der landmagt zou kunnen gemist worden en de officieren en equipages het logies betrekken, dat door het garnizoen verlaten wordt. De schepen zelven moeten overdekt worden met linnen tenten, die gemakkelijk af te nemen zijn. Voorts moeten er zich zulk een groot aantal sloepen bevinden, dat de equipages in eens aan boord kunnen gebragt worden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

IV.

BATAVIA, 16 Maart 1870.

Het Indisch leger, dat bij de verdediging van Java tegen eenen buitenlandschen vijand in dit drama de hoofdrol was opgedragen, zal die rol nu aan de marine moeten overgeven om eene meer ondergeschikte, hoewel daarom niet minder eervolle taak te vervullen, namelijk deze: de door de ramtorenvloot reeds sterk gehavend en gedeeltelijk vernielde vijandelijke vloot het debarqueren verder te beletten, en het bestuur te ondersteunen bij binnenlandsche onlusten of onlusten buiten Java. Het gevolg van die rol-verwisseling brengt mede, dat de organisatie van het leger moet herzien worden en daaraan gedeeltelijk andere standplaatsen moet worden aangewezen; nemen wij hiertoe Java tot voorbeeld.

De veld-bataillons wenschen wij op de sterkte van 500 hoofden, verdeeld in vier kompagniën, te brengen, eensdeels omdat bataillons van 6 kompagniën in het op Java zoo doorsneden eigenaardig terrein veel te onhandelbaar zijn dan dat de bataillons-kommandant het bataillon om zoo te zeggen in de hand heeft; anderdeels omdat men bij elke expeditie er toch meest altijd toe overgaat om òf het bataillon in twee kolonnes te verdeelen òf er een tweeden hoofdofficier bij te voegen, en omdat een bataillon van vier kompagniën, met achterladers bewapend, toch nog bijna de driedubbele vuurwerking heeft van een vroeger bataillon, dat 700 hoofden telde. Wij zouden dan voor de 14 bataillons, welke nu op Java zijn, 21 veldbataillons krijgen, welke de volgende standplaatsen moesten innemen.

1 bataillon te Soerakarta.
1 " " Djokjokarta.
2 " " Weltevreden.
2 " " Meester-Cornelis.
½ " " Bantam.
½ " " Buitenzorg.
½ " " Cheribon.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

1 bataillon te Tagal.
2 " " Samarang.
1 " " Salatiga.
1 " " Banjoebiroe.
½ " " Kedong Kebo.
½ " " Tjilatjap.
½ " " Ngawie.
1 " " Kedirie.
4 " " op de hoogte van Porrong bij Wattes.
1 " " Probolingo.
½ " " Banjoewangie.
½ " " Malang.

Alle detachementen kunnen nu worden ingetrokken, gevende deze bataillons — behalve die van Soerakarta, Djokjokarta, Weltevreden, Meester-Cornelis en de 4 nabij Porrong, — detachementen naar die plaatsen, waar zulks door de afdanking der pradjoerits en djajang-secars noodzakelijk geacht wordt, welke detachementen echter jaarlijks verwisselen.

Bovendien zou men op Java moeten behouden:

1 garnizoens bataillon te Weltevreden.
1 " " " Samarang.
1 " " " Soerabaya.

Straf-detachement te Willem I.

Huis van arrest te Tjilatjap of Willem I;

in welk laatste geval ½ bataillon van Samarang, zamengesteld uit de keur der manschappen, het bewakingsdetachement zal moeten uitmaken.

De artillerie, welke in deze gewesten overwegende moet zijn, neemt de volgende standplaatsen in, als:

½ batterij te Soerakarta.
½ " " Djokjokarta.
2 " " Weltevreden.
1 sektie " Bantam.
1 " " Buitenzorg.
1 " " Cheribon.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

½ batterij te Tagal.
1 " " Samarang.
½ " " Salatiga.
½ " " Banjoebiroe.
1 sektie " Kedong Kebo.
1 " " Tjilatjap.
1 " " Ngawie.
½ batterij " Kedirie.
2½ " " nabij Porrong.
1 sektie " Malang.
1 " " Meester-Cornelis.

Zoodat de artillerie op Java met twee en een halve batterij vermeerderd moet worden (1), maar daarentegen met vesting-kompagniën verminderd.

De bataillons nabij Porrong en Meester-Cornelis, de artillerie van Porrong en Weltevreden, worden bij voorkeur voor overzeesche expeditiën gebruikt.

Wij twijfelen niet, of het zal voor elk onbevooroordeelde duidelijk zijn, dat door deze organisatie en standplaatsen der troepen, waarvan naar de behoefte kan afgeweken worden, elken opstand zoowel op als buiten Java met kracht kan worden onderdrukt, te meer daar men in bijzondere gevallen nog altijd te beschikken zal hebben over een gedeelte der marine en dat dus ons gezag op Java op de beste wijze bevestigd is.

Der ramtorenvloot wezen wij Soerabaya als station aan, en wel omdat die vloot, door de zich aldaar bevindende maritime etablissementen en pyrotechnische werkplaats spoediger en beter van alles kan worden voorzien dan op elke andere plaats en dat reparatiën aldaar het best en spoedigst kunnen hersteld worden. Bovendien vereischt Soerabaya de minste uitgaven, en daar het nu wel niet aan te nemen is, dat, wanneer er zich in Indië 20 ramtorenschepen bevinden, een aanval zoo onverhoeds zou kun-

(1) Noot van den zetter: *waarschijnlijk mitrailleuses?*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

nen plaats hebben, dat wij door de heerschende drukte, enz. in den vreemde niet oplettend gemaakt, gewaarschuwd en daardoor op onze hoede kunnen zijn, zoo blijft Soerabaya, zoo al niet het beste, dan toch zeker een even goed station als elk ander aan te wijzen plaats, om op de eerste teekens stoomklaar te kunnen zijn en eene positie intenemen. Trouwens hier moet ook naar omstandigheden gekozen worden.

In mijnen derden brief schreef ik u, dat, hoe ongunstig het logies ook beoordeeld wordt, die beoordeeling van ondergeschikten aard is, dit daarom, omdat als het al reeds niet uittehouden is, wanneer men in die schepen 8 of 14 dagen doorbrengt, dan zeker onmogelijk wordt voor onzen vijand, die er maanden in zal moeten vertoeven. Hieruit volgt, hoe ongeschikter in dit klimaat het logies is, hoe beter voor de verdediging.

Raadpleegt men de kaart, dan ziet men, als wij eene landing op de Zuidkust buiten rekening laten, dat vloten Java kunnen naderen door straat *Sunda*, *Banka*, *Macelesfield*, *Clemens* en straat *Karimatti*, van welke straten de eene meer, de andere minder geschiktheid daarvoor aanbiedt.

Wordt eene expeditie tegen Java of een ander eiland onzer bezittingen uitgerust, dan zal, omdat de ramtorenschepen zich niet eigenen tot het transport van troepen, paarden en materieel, dit op de oude wijze, met houten of ijzeren transportschepen plaats moeten hebben, en zal die transportvloot door de omstandigheid, dat wij in dezen archipel eene flotille van 20 ramtorenschepen hebben, zeker gekonvoyeerd moeten worden door *minstens* een even groot getal ramtoren- of soortgelijke schepen.

Laten wij voor het oogenblik de ongeschiktheid van het logies in dit klimaat buiten beschouwing, dan toch moet onze marine nooit vergeten, dat *voor het oogenblik hare bestemming niet zoo zeer is*, vernieling van 's vijands ramtorenals wel vernieling van vijands transportvloot. Wilde zij echter de vijandelijke ramtorenvloot eerst slaan, dan zou zij

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

misschien eene onherstelbare fout begaan; zij moet zoo manoeuvreren, dat zij een hoofdtreffen steeds ontwijkt en zoodra de gelegenheid gunstig is, moet zij, waartoe bij het doorgaan der straten door het tal van eilanden of reeds in het ruime sop zooveel gelegenheid bestaat, op de vijandelijke transportvloot inrammen en haar vernielen; welke vernieling volkomen kan zijn, al was het, dat ook slechts een drietal onzer rammen tusschen de vijandelijke transportvloot geraakten. Is de vijandelijke transportvloot gedeeltelijk vernield, dan wordt elke verdere aanval op Java of een ander eiland onzer bezittingen onmogelijk.

Het is echter mijn plan niet in het aktief handelen onze marine den weg voor te schrijven of in détails te treden, daar het zeker is, dat onze zeemagt, geheel uit 's lands zonen zamengesteld, met een roemrijk verleden achter zich, niet minder zal zijn als onze zeemagt van vroeger dagen, en dat, als de gelegenheid zich voordoet, er weder *de Ruiters* en *Trompen* zullen te voorschijn treden.

Hiermede zal ik eindigen; ik heb u nu wel niet een en détail uitgewerkt defensiestelsel ter lezing gegeven, het is slechts een nieuw denkbeeld in grove, maar zooveel mogelijk juiste trekken.

Zijt gegroet, enz.

Th. W. Schröder.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA